

บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
The Leadership Roles of School Administrators according to the Opinions of
Teachers
and Administrators of Schools under the Office of Ubonratchatani Primary
Education Service Area 2

จารุณีย์ พรหมสีใหม่¹, รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครวุฒิ²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 34000

²รองศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 34000

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น จำนวน 450 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน ครูผู้สอน จำนวน 310 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 อ้างถึงในธีรวุฒิ เอกะกุล 2552 : 143-144) และได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และค่า F และเมื่อพบความแตกต่างทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านบทบาทเกี่ยวกับการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร (4.38)

2) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study and compare The Leadership Roles of School Administrators according to the Opinions of Teachers and Administrators of Schools under the Office of Ubonratchatani Primary Education Service Area 2 Classified by sexes, duties, education levels and experiences.

The samples used in the research. Include school administrators and teachers totaling 450 were classified as school administrators 140 teachers 310 determined by using the ready-made samples of Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan 1970 referred to Teerawut Ekakoon 2009 : 143-144). and acquired by Multistage random sampling. The statistics used to analyze including the percentage

standard deviation, t and F tests and found no difference when analyzing differences in pairs by means of Scheffé.

The results showed that

1. The Leadership Roles of School Administrators according to the Opinions of Teachers and Administrators of Schools under the Office of Ubonratchatani Primary Education Service Area 2 ,in overall and individual aspects, practiced at the high level. The role of decision making has the highest average (4.44) and the average minimum. The role involves the use of information technology (4.38).

2. For the comparison of The Leadership Roles of School Administrators according to the Opinions of Teachers and Administrators of Schools under the Office of Ubonratchatani Primary Education Service Area 2 Classified by sexes, duties, education levels and experiences. in the overall , statistical different was not found a significantly level. In the individual the school administrators and teachers with different jobs have found a significantly level different opinion on the level of statistical significance. 05.

Keywords: Role, School Administrator

1. บทนำ

การรวมตัวกันอยู่ในสังคมของคนในยุคโบราณก็ด้วยเหตุผลที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ตนเอง ภัยอันตรายเหล่านี้อาจมาจากธรรมชาติ จากสัตว์หรือจากมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้นจึงต้องมีคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ต่อมาสังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้า ขยายใหญ่โต และมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเป็นองค์กรเพื่อแบ่งภาระหน้าที่กันทำในสังคม แต่ละองค์กรจะมีบทบาทหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ การกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กร การแบ่งงานกันทำตามความสามารถและความถนัด การลดความขัดแย้ง การกระตุ้นใจสมาชิกให้ทำงาน การประสานสมาชิกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร ทั้งหมดเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้นำ ดังที่ เดวิส ได้กล่าวไว้ว่า “หากปราศจากผู้นำองค์กรก็คงไม่ต่างไปจากที่รวมของคนและเครื่องจักรที่มีแต่ความยุ่งเหยิง สับสนอันหาทำอะไรไม่ได้” ศาสตราจารย์วิลเลียม เจ ซิฟฟิน (William J. Siffin) กล่าวว่า “ตราบดีที่มีสังคมหรือคนตราบดีนั้นก็ต้องมีองค์กรและมีการบริหารและตราบดีที่มีองค์กรและมีการบริหาร ตราบดีนั้นก็ต้องมีผู้นำ” ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ แต่ผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหาร ผู้บริหาร (administration) เป็นบุคคลที่มีอำนาจตามตำแหน่ง (authority) แต่ผู้นำ (leader) เป็นบุคคลที่มีอำนาจบารมี (power) ผู้บริหารบางคนเป็นผู้บริหารเพราะได้รับการแต่งตั้ง แต่ไม่มีภาวะผู้นำในทางตรงข้ามผู้มีภาวะผู้นำบางคนที่มีโอกาสเป็นผู้บริหาร แต่ถ้าหน่วยงานใดมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูง หน่วยงานนั้นมักจะดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ 2554 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือผู้นำ ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะไม่สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ คำร่ายยังเป็นการทำลายขวัญของ

ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ ซึ่งจะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานด้านต่างๆ ในองค์กรประสบความล้มเหลว ดังนั้นการศึกษาถึงแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะของภาวะผู้นำ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารงานองค์กรจะต้องนำเอาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมของผู้บริหารในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อองค์กรให้มากที่สุด (วิเชียร วิทยอุดม 2548 : 1) ผู้บริหารเพียงคนเดียวไม่สามารถกระทำภารกิจใดๆ ขององค์กรให้สำเร็จได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเราจะพบความจริงว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการบริหารนั้นคือ ผู้บริหารที่สามารถชักจูงชักนำครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่นักการภารโรง นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครอง และประชาชนให้มาร่วมมือกันทำงานหรือช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนได้ตามที่ต้องการ ในอดีตเคยเชื่อกันว่าความสามารถในการเป็นผู้นำนั้นเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลซึ่งมีมาแต่กำเนิด แต่ปัจจุบันจากการศึกษาค้นคว้าได้มีข้อมูลยืนยันเป็นที่แน่ชัดว่าความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดั้นนั้นสามารถจะเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตนเองได้

การบริหารสถานศึกษาในยุคของการปฏิรูปและกระจายอำนาจทางการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาจากกระทรวง ส่วนกลาง ไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียน เป็นหน่วยงานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อการบริหารการศึกษามากขึ้น ซึ่งการบริหาร จะสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นขึ้นกับเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ทั้งในด้านศาสตร์แห่งการบริหารเฉพาะตนและศิลป์ ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษามีได้อยู่ที่กฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ความจริงใจ และภาวะผู้นำของผู้มีอำนาจรับผิดชอบในการ จัดการศึกษาของประเทศด้วย (สมาน อัครภูมิ 2551 : 28)

นักบริหารสถานศึกษาก็ต้องรู้จักการประยุกต์ใช้ การบูรณาการ แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ภายในทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (จิณณวัตร ปะโคทั้ง 2550 : 31)

สถานศึกษาจึงเป็นระบบสังคมนะบบหนึ่ง ที่จำเป็นจะต้องมีคนเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สามารถทำให้อโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานหรือองค์กรระดับที่สูงกว่าสถานศึกษา รับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกระทรวง หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานและหลายระดับ รับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา แต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน่วยงานปฏิบัติการ ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการศึกษาที่จะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพเพราะความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ (จันทร์ธานี สงวนนาม 2545 : 123) นักวิชาการและนักปฏิบัติการบริหารในสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความเชื่อตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในโรงเรียนหลายคนถึงกับกล่าวว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีอิทธิพลต่อทุกๆ ด้านในโรงเรียน (อารี สันถวิ 2545 : 16)

จากความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนจะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน เพราะผู้บริหารถือว่าเป็นผู้นำหลักของโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาที่จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องรู้จักวิธีการดึงผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ดังที่แอมเมอร์และแซมพีย์กล่าวไว้ ผู้นำต้องมีลักษณะดังนี้คือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือสามารถกำหนดหรือสร้างภาพความสำเร็จขององค์กรในอนาคต สามารถสื่อความหมาย วิสัยทัศน์ ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจในองค์การตรงกัน (Communication) โดยต้องโน้มน้าวให้ทุกคนในองค์การหรือสถานศึกษายอมรับวิสัยทัศน์หรือภาพความสำเร็จนั้นเกิดจากความคิดของทุกคนมิใช่เกิดจากผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่

จะต้องเกิดจากทุกฝ่ายในโรงเรียนที่มีภาระผูกพันและต้องมีความมุ่งมั่น (Commitment) คือต้องไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่จะขัดขวางต่อความพยายามหรือต่อการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่หลายอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคน เงิน วัสดุ และวิธีการ บทบาทหน้าที่ทั้งหลายที่ผู้นำจะต้องแสดงนั้นเป้าหมายสุดท้าย คือการจัดการให้ได้คุณภาพ นั้นหมายความว่า ผลผลิตที่เป็นนักเรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับ การแสดงบทบาทและหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามสมาชิกและสังคม ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี (อาคม วัตโธสง 2547 : 70) นอกจากนั้น การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องเข้าถึงคนที่เกี่ยวข้อง การใช้ภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสมจะเป็นกลไกที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้คนได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะอันเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรเป็นแบบฉบับของผู้บริหาร ที่มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ มีความรู้ทางวิชาการ ยึดหลักเกณฑ์แห่งความถูกต้องและเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ในส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วและคล่องตัว มีการควบคุมและกำกับดูแลอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงการที่ผู้บริหารนั้น ควรมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลทั้งที่เป็นผู้บริหารด้วยกัน และผู้ใต้บังคับบัญชาในการประสานงานกันตามระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำนับว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และจะต้องใช้วิสัยทัศน์ของผู้นำมาวิเคราะห์และประเมินเพื่อแปลงให้เป็นภารกิจที่จะเป็นทิศทางในการดำเนินงานขององค์กรไปสู่อนาคตตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จากวิสัยทัศน์ของผู้นำ เมื่อผู้บริหารมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารงาน จึงต้องมีหลักการและกฎเกณฑ์ในการบริหารงานตลอดจนถึงการปฏิบัติตนหรือแสดงพฤติกรรมอันเหมาะสมในการบริหารงานและปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งจะต้องรู้จักการครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาใน

การบริหารงานและปฏิบัติงานในด้านต่างๆ การพัฒนาตนเองของนักบริหาร จึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เต็มกำลัง เต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร เพราะความอยู่รอดขององค์กรเป็นหน้าที่เบื้องต้นของนักบริหาร อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มิสามารถบริหารงานได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยมีสาเหตุมาจากการขาดทักษะและภาวะผู้นำของผู้บริหาร (ทองหล่อ เดชไชย 2554 : คำนำ) และจากรายงานการวิจัยของ มนตรี จุฬาวังวัฒน (2543 : 36) กล่าวถึงจุดอ่อนของการจัดการศึกษาว่าเป็นเพราะขาดภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และรายงานผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่าจุดอ่อนที่สำคัญของการศึกษา คือภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตำแหน่งทางการบริหารที่สังคมคาดหวังให้เป็นผู้นำในสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษมากกว่าตำแหน่งข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษาโดยตรง การพัฒนาให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแสดงบทบาทผู้นำ จึงเป็นเรื่องจำเป็นเพราะมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพ คุณภาพ ความทั่วถึงในการจัดการศึกษา ตลอดจนความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะครูซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชา อนึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนในสังกัดครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ จำนวน 214 โรงเรียน (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 2556 : 1) ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางและข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารในหน่วยงานอื่นๆ นำไปพัฒนาปรับปรุงตนเองในการปฏิบัติและวางตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ และระดับการศึกษา

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทการเป็นผู้นำของตนเองให้เหมาะสมวางตัวให้เป็นต้นฉบับแบบอย่างผู้นำที่ดี เพื่อเป็นการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาและประเมินผลการทำงานด้านผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงพัฒนาและแก้ไข ในการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 1,858 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 222 คน และครู จำนวน 1,636 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 450 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน ครู จำนวน 310 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้

ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 อ้างถึงใน อีรุจดี เอกะกุล 2552 :143-144) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายชั้นตอน (Multistage random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

(1) เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

(2) ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครู

(3) ระดับการศึกษา

- 1) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

(4) ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่

- 1) น้อยกว่า 10 ปี
- 2) 10-20 ปี
- 3) มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตามกรอบแนวคิดของเฮนรี มินซ์เบิร์ก (Mintzberg 1973 : 62-65 อ้างอิงใน สินธร คำเหมือน 2550 : 41) ในบทบาทต่างๆ 3 ด้าน ดังนี้

(1) บทบาทเกี่ยวกับด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal Role)

(2) บทบาทเกี่ยวกับด้านการใช้ข้อมูลข่าวสาร (Information Role)

(3) บทบาทเกี่ยวกับด้านการตัดสินใจ (Decision Role)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษายกย่องบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ เป็น

แบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ และระดับการศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ บทบาทความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตามกรอบแนวคิดของ เฮนรี มินซ์เบิร์ก ในบทบาทต่างๆ 3 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหา ค่าความถี่ (frequency) และ ร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามที่วัดความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

7. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่พบมากที่สุด คือ ด้านบทบาทเกี่ยวกับการตัดสินใจ ด้านที่พบน้อยกว่าคือ ด้านบทบาทเกี่ยวกับเรื่องระหว่างบุคคล ด้านที่พบน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

ด้านบทบาทเกี่ยวกับเรื่องระหว่างบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารมี

ลักษณะเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นตัวแทนของหน่วยงาน
ข้อที่พบรองลงมาคือ ผู้บริหารร่วมงานพิธีสำคัญต่างๆ ของ
ชุมชน และผู้บริหารติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงาน
อื่นๆ ด้านที่พบน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ผู้บริหารประสานกับ
หน่วยงานอื่นๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กร

ด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารเก็บ
รวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ นำมา
วิเคราะห์หาว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ข้อที่พบ
รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการจัดการความรู้สะสมข่าวสาร
และความรู้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
และผู้บริหารแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบความต้องการก่อน
ทุกครั้งในการปฏิบัติงานร่วมกัน และผู้บริหารเป็นนัก
สะสมความรู้ ต้องรู้ว่าข่าวสารใดสำคัญ และรู้จัก
ถ่ายทอดให้คนอื่นเข้าใจ ข้อที่พบน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ
ผู้บริหารส่งเสริมให้ดำเนินการจัดทำวารสารและจุลสาร
ของหน่วยงาน

ด้านบทบาทเกี่ยวกับการตัดสินใจ ภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ข้อที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหาร ก่อนการ
ตัดสินใจทุกครั้ง มีการวางแผนงบประมาณอย่าง
รอบคอบ ข้อที่พบรองลงมาคือ ผู้บริหารไม่เพิกเฉย และให้
ความสำคัญกับปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน
และระหว่างหน่วยงาน และผู้บริหารระดับสูงควรมีส่วน
ร่วมในการเจรจาต่อรองที่เกิดขึ้นระหว่างส่วนต่างๆ ใน
องค์กร ข้อที่พบน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ผู้บริหาร บริหารงาน
โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่
องค์กร

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มี
ต่อบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความ
คิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่
และระดับการศึกษาจากผลการวิจัย พบว่า

2.1 ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ในแต่
ละด้าน และโดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตามตำแหน่งงาน โดย
ภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ.01 เมื่อพิจารณาารายด้าน ด้านที่ไม่พบความ
แตกต่างคือ ด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร

2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ระดับการศึกษาในแต่
ละด้าน และโดยภาพรวมมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

2.4 ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประสบการณ์การ
ปฏิบัติหน้าที่ ในแต่ละด้าน และโดยภาพรวมมีความ
คิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

8. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยความคิดเห็นที่มีต่อ
บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็น
ของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ใน
ภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน ด้านที่พบมากที่สุด คือ ด้านบทบาท
เกี่ยวกับการตัดสินใจ พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อบทบาท
ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู
และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดหลักเกณฑ์
ในการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยให้มีการ
สอบคัดเลือก จากการสอบข้อเขียน การแสดงวิสัยทัศน์
การประเมินผลงาน และประสบการณ์เดิมโดยผู้ที่จะมา
เป็นผู้บริหารนั้นต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่
กำหนดทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจใน
บทบาทหน้าที่ของตนประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ได้จัด
โครงการอบรมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอย่าง
ต่อเนื่อง โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี
งบประมาณทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เศวตวนิติ
เศวตฉานนท์ (2544 : 141 - 145) ผู้นำต้องสร้างความ
ชัดเจนนาภาระหน้าที่และวัตถุประสงค์ของการการ
ปฏิบัติงาน โดยการมอบหมายงานให้คำชี้แนะวิธีการ

ทำงานความรับผิดชอบต่องานนั้น เน้นวัตถุประสงค์ของงาน กำหนดเวลาในการทำงานและความคาดหวังต่อผลงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบอย่างชัดเจน ในขณะที่กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ เป็นบทบาทที่ผู้บริหารแสดงออกมากที่สุด หมายความว่าผู้บริหารต้องการให้ผู้บังคับบัญชารักษาและอยู่ในระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ผู้บริหารที่ติดอกติดใจจะตัดสินใจในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะปัญหาเฉพาะหน้าได้ ซึ่งเป็นบทบาทที่ผู้บริหารต้องใช้เป็นอย่างมากในการบริหารงานสอดคล้องกับแนวคิดของธวัช บุญยมณี (2547 : 3) กล่าวไว้ว่า บทบาทเป็นนักแก้ปัญหา ผู้บริหารจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด ซึ่งไม่สามารถละเลยได้ ผู้บริหารต้องรับรู้ถึงความผิดปกติหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัญหาต่างๆ และมีความตั้งใจในการแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ ปัญหาหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า

ด้านบทบาทเกี่ยวกับเรื่องระหว่างบุคคล บทบาทนี้ของผู้บริหารจะหมายถึง การเข้าร่วมงานพิธีต่างๆ ทั้ง ภายในและภายนอกสถานที่ ทั้งนี้ผู้บริหารได้แสดงบทบาทด้านนี้มาก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะมีผลเกี่ยวกับการบริหารงานและพัฒนาองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารจึงมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นไป บทบาทนี้ประกอบไปด้วยหน้าที่ในการลงนามสัญญาต่างๆ เป็นประธานการประชุมและพิธีต่างๆ ขององค์กรร่วมงานพิธีสำคัญต่างๆ ของชุมชน และต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมชมดูงานขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัช บุญยมณี (2547 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทการเป็นประมุขหรือประธานขององค์กร สืบจากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจอย่างเป็นทางการในฐานะของหัวหน้าองค์กร จึงถูกกำหนดให้แสดงหน้าที่เป็นตัวแทน หรือสัญลักษณ์ขององค์กร ที่ถูกต้องตามกฎระเบียบหรือลักษณะของสังคม โดยภาระหน้าที่ประกอบด้วยการลงนามในเอกสาร ประธาน การประชุมและพิธีการต่างๆ การเข้าร่วมในพิธีการทางศาสนา และต้อนรับผู้ที่มาเยี่ยมองค์กรอย่างเป็นทางการ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับแนวคิดของวิพากษ์ โรจน์แพทย์ (2534 : 11 - 12) ที่กล่าวว่า บทบาทที่เห็นได้ชัดที่สุดของผู้นำในฐานะผู้บริหารซึ่งจะทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มต่างๆ ในองค์กร หรือในฐานะผู้ประสานงานภายในกลุ่มที่ตนเป็น

ผู้บริหาร คอยช่วยให้งานของบุคลากรทุกคนดำเนินไปได้ด้วยดี เป็นผู้คุมนโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มและรับผิดชอบดูแลนโยบายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้มีการปฏิบัติ โดยครบถ้วนถูกต้อง ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม เป็นสิ่งที่ผู้บริหารแสดงบทบาทมากที่สุด และด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเข้าใจทัศนคติในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ อาคม วัตโรสง (2547 : 5) กล่าวไว้ว่าองค์การจำเป็นต้องมีผู้นำไว้ ธรรมชาติของสมาชิกภายในองค์กร มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญขององค์การ แต่เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันด้านความสามารถ ความถนัด ความต้องการ พฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ วุฒิภาวะ อายุหรือประสบการณ์ การคงไว้ซึ่งความร่วมมือของสมาชิกในองค์กรต้องอาศัยผู้นำคอยกระตุ้นจูงใจ และประสานสมาชิกให้สามารถทำงานร่วมกันได้ ผู้นำจะเป็นคนสร้างภาพพจน์และจุดหมายขององค์การให้ชัดเจนว่าจะดำเนินไปทิศทางใด ในขณะที่กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า แจ้งเหตุผลประกอบให้ผู้ใต้บังคับได้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ของสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลา แสดงว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ได้มีการประชุมชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ในการดำเนินงานภายในสถานศึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอด ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทการเผยแพร่ สอดคล้องกับแนวคิดของเทียน ทองแก้ว (2550 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า บทบาทเป็นผู้เผยแพร่หรือแจกจ่ายข้อมูล เป้าหมายสำคัญคือ ต้องการให้ทุกคนรู้เป้าหมาย นโยบาย แนวทางและวิธีการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ทุกคนในองค์กรจำเป็นต้องรู้ข้อมูล รู้เป้าหมายซึ่งเป็นความต้องการของผู้บริหาร ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลสาระสำคัญและความต้องการกระจายการรับรู้และเข้าใจไปทั่วทุกคนเป็นความรู้ที่เผยแพร่ออกไปจากผู้บริหารที่เรียกว่า Explicit knowledge ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสาร และมีศิลปะในการถ่ายทอดสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นศิลปะของผู้นำและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2536 : 31 - 33) สรุปได้ว่า ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารทั้งในภาษาพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่างๆ เพื่อการสื่อสารและควรมีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ ผู้นำ

จะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร รู้จักการสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้จักพลวัตของกลุ่ม รู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ และระดับการศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละด้าน และโดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ได้มีความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งมีผลการประเมินการปฏิบัติงานเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลงานทางวิชาการและเพิ่มทักษะ การปฏิบัติงานของบุคคลภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับทวิพลศรีมาทา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ เรื่อง พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการจูงใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลต่อกัน ด้านการตัดสินใจ ด้านการกำหนดเป้าหมาย ด้านการควบคุมการปฏิบัติงานและด้านการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม และงานวิจัยของชัชวาล วิภาชาติ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนะของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1 – 10 ปี และ 11 – 20 ปี มีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร

สูงกว่าครูอีกสองกลุ่ม ประสบการณ์ ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21 – 30 ปี มีทัศนคติต่อบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และทัศนคติของครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีทัศนคติสูงกว่าครูที่มีวุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี ตามตำแหน่งงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมุ่งศึกษาเนื้อหาของงานวิจัย 6 งาน คือ งาน วิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคคล งานธุรการ การเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการศึกษวิจัยพบว่า เปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามสถานของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า งานบุคลากร และงานธุรการ การเงิน มีทัศนคติแตกต่างกัน

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลวิจัยไปวางแผนหรือใช้เป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาประสิทธิภาพ รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เพื่อให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรต่อไป

1.2 ควรศึกษาหาความรู้ และ

ปรับปรุงบทบาทของผู้นำของผู้บริหารในด้านบทบาทเกี่ยวกับเรื่องระหว่างบุคคล และด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจกันดีระหว่างในสถานศึกษา และองค์กรอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านบทบาทเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นด้านที่พบน้อยกว่าด้านอื่นๆ ในเชิงลึก เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจนถึงสาเหตุของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

2.2 จากการศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงควรทำการศึกษารolesผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการศึกษารolesผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับบทบาทผู้นำในองค์การบริหารธุรกิจ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

10. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครวุฒิ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่น้องญาติมิตร และเพื่อนที่เป็นกำลังใจ สนับสนุน คอยให้ความช่วยเหลือด้วยความรักและห่วงใยตลอดมา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ คุณค่าและคุณประโยชน์ที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บุพการีผู้สร้างสรรค์ ความรู้ ความคิด ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

11. บรรณานุกรม

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

จินณวัตร ปะโคทัง. (2550). **เอกสารประกอบการสอนหลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

จวิช บุญยมนิ. (2547). **ผู้บริหารทำอะไร**. พิษณุโลก: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร.

ภาวิดา ธราศรีสุทธิ. (2545). **ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). **ประสบการณ์วิชาชีพอธิปไตย**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มนตรี จุฬาวัดนทล. (2543). **รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและพัฒนาครู**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิเชียร วิทูลอุดม. (2548). **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและเซเท็กซ์, 2548.

วิพากษ์ โรจแพทย์. **ทรรศนะของครูที่มีต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2534.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. **ข้อมูลสารสนเทศปีการศึกษา 2556**. กลุ่มนโยบายและแผน, 2556.

สมาน อัครวุฒิ. **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎีและปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์อุบลออฟเซตการพิมพ์, 2553.

อารี สันหวี. **ครูใหญ่คือแรงจูงใจของครู**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.

อาคม วัดไธสง. **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.

เศวานิต เคาณานนท์. **ภาวะผู้นำ**. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542.

อาคม วัดไธสง. **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.

อัจฉรา ฉายวิวัฒน์. บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2545.